

უფროდ უფროდნაპი:

«რეიონის თვითმონად ვერ გავიხდი!»

პირველი ნაწილი

კაც გადსვლისას, არამედ რჩევების და რეკომენდაციების ჩამოყალიბებას. ამ შრომის უფროდ მნიშვნელოვანი მოვლენაა. როცა ვამბობ, რომ ეს რეკომენდაციები მნიშვნელოვანი ეტაპია, მხედველობაში მაქვს ის დოკუმენტები, სახელმძღვანელო დირექტივები, აქტები, რომლებიც ერთიანი მხრივ დამუშავდა პარლამენტში, ამასთან ერთად ჩამოყალიბდა სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულებებისა და დეკრეტების სახით. ეს დოკუმენტები პრაქტიკულად ყოველთვის პარლამენტში, ამასთან ერთად ჩამოყალიბდა სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულებებისა და დეკრეტების სახით. ეს დოკუმენტები პრაქტიკულად ყოველთვის პარლამენტში, ამასთან ერთად ჩამოყალიბდა სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულებებისა და დეკრეტების სახით.

— ბოლო დროს ერთგვარად დავაქვეყნებდით შეფარდების რეიტინგს. ბუნებრივია, ეს გამოიწვია იმ მწვავე კრიზისში, რომელიც ჩვენი სახელმწიფო იმყოფება. თავად სახელმწიფოს მეთაური რით ახსნის წარმადებლობებს საშინაო პოლიტიკაში? რეიტინგი რომ დაეკემოდა, ეს ვიცოდით. წინასწარმეტყველების თვალთშეწავით, რომ ბევრი შეცდომა დაეშვა, ვეცდებოდა მნიშვნელოვანი შეცდომებისა, რომ ძალიან გულუბრყვილო წარმადებლობა გვეჩვენა სახელმწიფოზე, სახელმწიფოებრივობის მნიშვნელობაზე და მხედველობაზე. არა, სახელმწიფოებრივობა იქნებოდა ეს დავამოწმებელი. ხშირად სახელმწიფო და დამოუკიდებლობა გაიფიქრებოდა იყო დედალიერებასთან. აქედან გამომდინარეობდა ძალიან მძიმე შედეგების მომტანი გადაწყვეტილებები: პრაქტიკულად, ქვეყანა აბოლირდა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ აზროვნებაში. მე მაინც მგონია, რომ ის მძიმე პირობები, რომლებიც ახლა შეიქმნა, საბჭოთა კავშირის უფრო, უკონტროლო დაშლის შედეგია, გადაგვიტოვა, როგორ იშლიდა ინგლისის უფრო, აფეთქების წლებში დასრულდა ყოფილი კოლონიების სახელმწიფოებრივობის ჩამოშლის შემდეგ. ისინი არ ჩქარობდნენ ერთიანი სახელმწიფო ავტონომიური მოწყობის. საქართველო, არ ავტონომიურად მოქმედებდა, ალბათ, ეს ბოროტი პრაქტიკები და მიზნებით არ იყო გამოყენებული, მაგრამ ასეთი გადაწყვეტილებების მიღება გულუბრყვილობა და უცოდინრობა ნამდვილად იყო. მე არ ვიყავი საბჭოთა კავშირის იმ ფორმის დაშლის მომხრე, რის მომსწრეც ჩვენ გავხდით. დარწმუნებული ვიყავი, რომ ეს გარდუვლილი იქნებოდა, მაგრამ მე ეს უფრო ხანგრძლივ პროცესად წარმოვიგეგმე. უნდა მომხდარიყო რაღაც გადსვლა ახალ თვისობრივობაზე, მაგრამ რატომ მიხვდა ეს, ვეცდებოდი ცნობილი. მისი კონკრეტული და მისგან გამომდინარე მოვლენები ეს პროცესი უმართავი გახდა. ვინც წინასწარმეტყველებდა გამოიჩინა, იმან უფრო სხვა გზა აჩვენა, არ ვაქვეყნებდი ქვეყნის კავშირებს, ჩვენ კი სულ სხვა გზით წავიდეთ და ჩვენი ცხოვრება დღევანდელი მძიმე პირობების ამითავე განპირობებულია.

— თქვენ რეიტინგის დაცემა განპირობებულია იმით, რომ ხშირად ერთგვარად მუშაობდით როდესაც გამოდიხართ და საკუთარ თავზე იღებთ იმ დარტ-

ქმას, რომელიც სხვისკენ არის მიმართული, ამ შემთხვევაში, აღმასრულებელი ხელი-სუფლებიკენ? ჩემი მეგობრები, რომლებთანაც მჭიდროდ ვთანამშრომლობ, ხშირად მეუბნებიან, რომ მოვიდა ის დრო, როცა თქვენ ეს მოავრობა უნდა შევიროთ. ეს პრაქტიკაში მიღებული ამბავია. პრეზიდენტი ან პარლამენტი მდგომარეობის განმუხტვის მიზნით შეწირავენ ხოლმე პრემიერმინისტრს, მინისტრთა კაბინეტს, თუმცა, კარგად თუ ჩაეფიქრებ, შეიძლება ისინი არც კი აღმოჩნდნენ დამნაშავენი. მე სხვა პრინციპებით ვხედავდებოდი, სხვა ზნეობრივ საფუძველს ვყვარდები. რეიტინგს თვითმონად ვერ გავიხდი! ეს ისეთი მოვლენაა, რომელიც დღეს შეიძლება დავეს და ხვალ ისევ ამაღლდეს. ეს ყველაფერი დამოკიდებული იქნება რეალურ შედეგებზე, იმაზე, თუ საბოლოოდ რამდენად სწორი აღმოჩნდება ის კურსი, რომელიც ჩვენ ვატარებთ.

— დღეს ხშირად ვაივინებთ კითხვას: გვეშველება რამე? რა თქმა უნდა, ეს კითხვა საზოგადოებაში გაშუქებული პესიმიზმის ანარქიაა. ამ პესიმიზმს კარგად ახსენებს უკრაინის ის უსუსურობა, რასაც ჩვენი პარლამენტი და მოავრობა იჩენს ქვეყნის მართვის საქმეში. მოავრობამ ვერ გვიჩვენა, რომ იგი ქვეყნის ბედზე მზრუნველი ნამდვილი მფრინველია. ხომ არ არის ეს კადრების არასწორი შერჩევის ბრალი, მითუმეტეს, რომ თქვენი ძველი ნაცნობები კულუარებში უკვე ამბობენ: კადრების შერჩევა ყოველთვის ელვარდ შევარდნაძის „აქილევსის ქუსლი“ იყო...

— ჩვენ, ფაქტობრივად, ვაგრძელებთ წინა კითხვებზე მსჯელობას და უნდა გითხრათ, რომ ჩვენ ახლა ისეთი მდგომარეობაში ვიმყოფებით, რომ ძველი ლაბარაჟი მაღალფეხტურ მართვაზე, როგორ უნდა შეხედეს მისხალეობა კავალეობებით მაგალითად იმას, რომ ასე ძალიან გაიზარდა ფასები ბურზე და არა მხოლოდ ბურზე? ჩვენ მივიღეთ ამაზე იმპულსი, რომ შედეგი მივიღოთ, თუმცა, ერთი წლის შემდეგ, იგი წლის შემდეგ, ამიტომ შეუძლებელია, დღევანდელი მოავრობა სარგებლობდეს პოპულარობით, მაგრამ ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ როგორი მოავრობაც არ უნდა შეეცნათ, კრიზისიდან ერთი ხელის დაკვირვებით ვერ გამოვალთ. იგივე ითქმის პარლამენტზეც. სიმართლე გითხრათ, მეც ხშირად ვამოვიდვარ წინასწარმეტყველებით ჩვენი პარლამენტის სხდომების შემდეგ, მაგრამ იგი მაინც დასაკვირ და შესანახარჩუნებელია. პრაქტიკულად პარლამენტი ანარქიაა ჩვენი საზოგადოებისა. უკეთესი პარლამენტის არჩევა იმ ეტაპზე შეუძლებელი იყო. არ ვიცი, ახალი არჩევნების შემდეგ უკეთესი პარლამენტი მივიღებთ თუ არა, მაგრამ გამოვიდოდა არსებობს, რაც გარკვეულ იმედს გვინერგავს. თუმცა, სასწაულმოქმედი ვერც პარლამენტი იქნება და ვერც მოავრობა. მე ისევ წილან ნათქვამს ვუბრუნდები. როცა ამბობენ, რომ შეეცალათ ეს მოავრობა, გასათვალისწინებელია რომ პრემიერის თვის წასვლა პირობდება არ გასლავთ, დიდი სიხარულით წავა ის კაცი და ძალიანაც არ დავწყნარებ, მაგრამ რაც ჩვენი მოგვცეს კი იმ ფეხებს, შეეცალა გვიანერგვს! ხშირად ძალიან რთული მდგომარეობაში ვარ, როცა პარლამენტში გაიმსის გადაგვიყვანოს ეს მოავრობა, არ დავტყუილებთ ბიუჯეტს, გავაფრთხილოთ კრიზისი და მაშინ შევარდნაძე იძულებული იქნება, ახალ მთავრობაზე იფიქროს. შეიძლება, ძველი ნაცვალ ვიბრე მთავრე, ძალიან ნიჭიერი კაცი იყოს, მაგრამ არაფერი გამოუდგება, რადგან მას დრო სჭირდება. გასასვლილი მთავრობის ხშირი ცვლა არ არის. ამდენად მთავრობა ავალ თუ არავალ ფლანგ სიტუაციას. ამას წინათ ერთი მაგალითი მეთაურმა განაცხადა ნაღობების გადღვინების მითითებისთან დაკავშირებით, იქნებოდა თუ არა ადგილზე ვეშვართ და აქედან იოთი თვე ბატალიონის შესწავლისთვის დამჭირდა. როგორ ფიქრობ, მინისტრს რამდენი თვე დასჭირდებოდა იმ შეიარაღებული ძალების შესასწავლად, რომელიც, პრაქტიკულად, მხოლოდ ქაღალზე არსებობდა. ამიტომ მთავრობის გადაცემა ყოველთვის გასასვლილი არ გასლავთ, ეს უნდა გაკეთდეს მაშინ, როცა მომხრე მომწოდებდა და გამოჩნდება შემცირებული ახლა რაც შეეხება კადრებს, რაც თუმცა ყოველთვის ყოფილა შევარდნაძის „აქილევსის ქუსლი“. როგორი რთულია ადამიანის გამოცნობა, ასევე რთულია კადრების შერჩევა. ხანდახან მთელი ცხოვრება ეტეხე შეგობარს, პოულობ და შემდეგ აღმოჩნდება, რომ შედი. მაგრამ, მაინც მიხდება, რომ თავი დავიცვა. მე არ მგონია, რომ კადრები, როგორც თქვენ ბრძანებ, შევარდნაძის „აქილევსის ქუსლი“ იყო. დიდი ხანი ვიმუშავე კომუნისტური საქართველოს ლიდერად და მაშინდელი სტანდარტების მიხედვით, მთელი იმ უზარმაზარ იმპერიაში, აღიარებული იყო, რომ საქართველოში ხელმძღვანელებს ყველაზე ახალგაზრდული და, ამჟამად, დროს,

კარგად შეკრული თანამშრომრება გუნდი იყო. სიმართლე გითხრათ, ახლაც მიკვირს, როგორ ხერხდებოდა ეს იმ პირობებში, როცა სხვა პრინციპები მოქმედებდნენ. სხვა ამბავია, ჩემი წასვლის შემდეგ როგორ მოხერხდა, რომ ამ ხალხს გაეგრძელებინა თავისი საქმიანობა. ამავე დროს, ისიც მინდა ვთქვა, რომ ზუთ წელზე მეტ ხანს ვიმუშავე საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრად და ახლაც შეამჯავება ის კოლეგები, რომლებიც იქ არის. მართალია, იგი მე არ შემიქმნია, დამხვდა, მაგრამ მოვახერხე ის, რომ იმ უზარმაზარი პოტენციის კოლეგებში დავერდნობოდი პარაგნებს, რომლებიც პერსონალიზმის დიდმა ნაწილმა პოლიტიკის ქმნიდნენ. არც აქ და არც იქ კადრების შერჩევის საკითხში სერიოზული შეცდომა არ დამიშვია. რაც შეეხება ამჟამინდელ ვითარებას. საქართველოში რომ დავებრუნდი, ვი-სოლო, რომ აღუდებულ კვარში ვე-სოლო?

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— როდესაც ამაზე საუბრობენ, ძირითად მხედველობაში აქვთ არა ობიექტური პირობებით გამოწვეული სინდემები, არამედ სუბიექტური ფაქტორი. თვალში საკმია ის უნიათობა, რასაც ზოგიერთი ხელმძღვანელი იჩენს. — მართალია ხართ, ასეთი მრავლანობა გვაქვს საქმე. ხშირად ამბობენ, რომ მთავრობა დისპეტერი არ უნდა იყოს, მაგრამ პრემიერმინისტრის ტელეფონზე რის და ხელმძღვანელებს პურის ცხობის საქმეს, სხვაგვარად პური არ გამოცხვება ქალაქში. თბილისში ხან ერთი ლოკი გამოდის წყობიდან, ხან მეორე. ზოგი უნდა იმყოფებოდეს.

— საპარლამენტო, წმინდა საპარლამენტო რესპუბლიკა. მე პრინციპში იმის მომხრე ვარ, რომ იყოს ძლიერი პარლამენტი და იყოს ძლიერი პრეზიდენტი. ეს ორი ინსტიტუტი ერთმანეთს უნდა აწინასწარმეტყველოს, თუმცა, ძნელია ორის შეუღლების პოვნა. ყველაზე კარგი სისტემა ამერიკელებმა შექმნეს, მაგრამ ჩვენ იგი ვერ გვინერგავს. — თავის დროზე, როცა საქართველოში ჩამოვრდებით, დიდი იმედი გქონდათ დასავლეთის სამხარის თანადგომისა. სოხუმის ტრაგედიის დღეებში მიმართეთ მსოფლიოს ქვეყნების ლიდერებს და პოლიტიკურ მოღვაწეებს. შემდგომ, პრესკონფერენციაზე განაცხადეთ, რომ თქვენ საშუალება მიეცით მსოფლიოს, სამი ტრილიონი დოლარის ეკონომიკა გაეცეთინა და ა.შ. ხომ არ ავიტყუვდით გული დასავლეთში? ვისგან უფრო რეალურია დახმარების მიღება — რუსებისგან თუ დასავლეთისგან?

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

— ჩემი დამოკიდებულება ამ საკითხისადმი ბუდაბუშტის შეხვედრაზე გამომდინარეობს და მხოლოდ საქართველოს არ გველახს იმდენი. ჩვენ უნდა ვიყოთ სამართლიანები, როდესაც პრეტენზიას ვუყენებთ დასავლეთს. როგორც ჩვენთვის იყო მოულოდნელი ამბავი წარმართული საკონსტრუქციო კომისიის დაშლა, რომელიც შეიქმნა მივიჩნიოთ ის, რაც არის, თუმცა, ვერ ვიღვე ბევრი რამა დასახვეწი და დასაზუსტებელი. ორსამ დღეში სამუშაო გვუფიქრა, ალბათ, კვლავ შეგირბება და იანგრი მფრეჩ ნაგებობა შეიქმნება წარუდგინოთ საკონსტრუქციო კომისიის ჩვენი ვითარება. გერმანიის ერთი ვარიანტად შეიღვარათ, თუმცა არის გარკვეული წინააღმდეგობები. პირველი რამა, ეს გუნდი რეორგანიზებული, მაშინ მთელი პარლამენტი, რომელიც შეიქმნა, საკითხი და „ქუსლი“ გადამსწვდომი არ არის. მე ვერცხვით სამართლიანად ვაყვარებ, რომ დასავლეთი დაყოფილი გვექნება მხარს და ამასვე გვთხოვს ზოგერთი საკონსტრუქციო, არსებობს შეხედულება, რომ უნდა გაუმჯობესდეს რაიმე, მაგრამ ამის გაკეთება ნაადრევად მიჩვენება, რადგან მოსახლეობა ათეული წლების განმავლობაში იმედით იყო აღჭურვილი, რომელიც უნდა დაზარდებულიყო. ეს პროცესი მიმდინარეობს და პარლამენტი, პრეზიდენტი და მთავრობა დანერგა შედეგს ვერ მოგვეცეს. თანდათან იქნება გარემო იმ ადამიანებისა, რომლებმაც უნდა მოახდინონ ხელისუფლების ფორმირება და შემდეგ აღიარებინა, რომელიც „აქილევსის ქუსლი“.

კომარ მოქალაქეთა ქრონიკა

26-28 დეკემბერი

ჩენქეთის რესპუბლიკის მოსახლე-
მთა სამსახურებს მიმართა კონფ-
ლიქტის ზონიდან წამოსულმა 1204
კონფლიქტმა, როგორც რუსეთის სა-
ხელმძღვანელო სამსახურის სასოგადოებ-
რიკის კავშირითა და სახელმძღვანელო
სფეროს უფროსმა ევგენი ჩენქე-
მთა განაცხადა, კონფლიქტის და-
წყების დღიდან ჩენქეთის ტერიტორია
აქტიურად 27400 ლტოლვილმა.

რუსეთის მოავრების პრესცენტრ-
განაცხადა, რომ „განადის, საფრა-
ტის, გერმანიისა და დანისი პო-
ლიტიკოსები ჩენქეთის კრიზისის და-
წყების დღიდან თვლიან რა რუსეთის
ფედერაციის სამხრეთ საქმედ, შემო-
ვლის გამოთქვამენ რუსეთის სამხე-
ლო ძალების გათხოვების მასშტაბე-
რით და მათს უჭერენ კონფლიქტის
საფრთხოდ მოგვარებას ახალი მსხვე-
რდის გარეშე. ამასთან აღნიშნავენ,
რომ ჩენქეთში კონსტიტუციური წეს-
ის აღდგენის ვადების გატანა რუსე-
მთა რუსეთის საერთაშორისო ავტო-
რიტეტზე“.

თავის სატელეფონო მიმართვაში,
სოფლიკ კიარას გადაცემა, ჯოხარ
დუდაევიძი თანამშრომლებს მოუწო-
და, რომ შეინარჩუნონ სულის მხნეობა
და სიმტკიცე. მანვე ხაღს „აუკმა“,
რომ აკეთებდა ყველაფერს, რათა
შეეძლებინა ჩენქეთის ქაღალდებისა და
სოფლის დამზადება“. კვირისე ჩენქ-
ეთის პარლამენტმა გამოთქვა მზად-
ყოფა, გააგრძელოს მოსოვარიან მო-
ლაპარაკება საპარლამენტო დონეზე.
ქანასაგვრა ჩენქეთის დელეგაციის
წესდევნადა. ამასთანავე გოთმდე-
და გოთნის, დაბოძდა. როგორც
ქარ-ჩახის კორესპონდენტისთვის გა-
და (ქობილი, დანარა კარხაზა „მო-
ლოქის“ თითი ხაამქრო, რომელიც
ჯიუთის ამოსაღებ მოწყობილობებს
შეადგა.

რუსეთის ხელმძღვანელობის გან-
ცხადებით, შაბათისა და კვირის ბოძო-
ლებში აღდგინდა მოქალაქე იქნა
დღეაღვის შეიარაღებული ფორმირე-
ბების 1000-ზე მეტი მებრძოლი. ამავე
დღის, მამდინარეობდა გოთნის და-
ბოძება. მანასკლავში სახედა რუსეთის
საზღვრისა „ხედა პალატის თამაჯ-
ობის მოადგილე რ. აბდუღაბაძე-
მ, რომელსაც პარლამენტის დაგაღე-
მთა მოლაპარაკება უნდა ეწარმოებინა
ჩენქეთის პარლამენტის წარმომადგენ-
ლებთან. როგორც რადიო „თავისუფ-
ლებისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში
უცხადეს პრესცენტრის ხელმძღვანე-
ლმა მოგვადო უფროგება განაცხადა,
მოლაპარაკება შედგება იმ შემთხვე-
ვაში, თუ რუსეთი გათყვანს ჩენქეთი-
დან ჯარებს და აღიარებს მის სუვე-
რენიტეტს“.

რუსეთის ფედერაციის პრემიერ-
მინისტრმა ვიქტორ ჩერნომირინმა გა-
ცხადდა, რომ ჩენქეთში მიმდინარე
კონფლიქტში აქტიურ მონაწილეობას
საქმენ დატოვებული მემომები სა-
ბის არაბოიკოტად, იორდანიადან, პა-
რსკანდინავი, ასერბაიჯანიდან და აფ-
განეთის რეგიონიდან.

მოავრდება სამხედრო ძალების
შეშვებით რუსეთის უშიშროების სა-
ხელის გადაწყვეტილების შესრულების
პირველი ეტაპი ჩენქეთის ტერიტორია-
ზე კონსტიტუციური წესითგის დახა-
მკარებლად. მეორე ეტაპი თივადის
წინებს ხელისუფლების ორგანიზების
ფორმირების და ამ რესპუბლიკაში
შესაბამისი სამსახურების შექმნას.

ამის შესახებ განაცხადა რუსეთის
პრესიდენტმა ბორის ელცინმა უშიშ-
როების საბჭოს სხდომაზე კრებულში.
რუსეთის სახელმწიფოს მეთაურმა და-
მაკაყოფილებლად შეაფასა ჩენქეთის
უკანონო შეიარაღებული ფორმირებ-
ების განიარაღების საქმეში თივადე-
ვის, შინაგან საქმეთა სამინისტროე-
ბის, კონსტრუქციების ფედერალური
სამსახურისა და სასახდრო ჯარების
მოქმედება.

„ეგრომის თანამეგობრობის ქვეყ-
ნებმა ყოველი დონე იხმარეს, რათა
„შეეცავებინათ რუსეთი“ ჩენქეთში“.
— განაცხადა დანისი საგარეო საქ-
მეთა სამინისტროს ხელმძღვანელმა
ნილს ჰელდგეგ პეტერსენმა ოპოზიციის
მხრიდან კრიტიკის პასუხად, რომელიც
დანისი პასუხობაში ადანაშაულებს.
„ეგრომის თანამეგობრობის მხრიდან
ჩენქ რუსეთის განუცხადებო, რომ
სიკუცავას ჩენქეთში განუხილავო, რო-
გორც სერიოზულს და გამოვდი-
ვართ პრობლემის მოგაპარაკების
გზით გადაჭრისა და სამოქალაქო
მოსახლეობის დაბოძების შეწყვეტის
მოთხოვნით“. მისი ჯრით, სიკუცავის
შემდგომი გაუარესების შემთხვევაში
შეიძლება გამოყენებულ იქნას ეგრო-
მა უშიშროებისა და თანამშრომლო-
ბის თათბირის მექანიზმები კონფლი-
ქტის დასარეგულირებლად. ამას
ოუწყებლად დანისი გაზეთი „ოულანდ-
პოსტზე“.

პრესიდენტ ბორის ელცინისა და
ჯოხარ დუდაევისადმი მოწოდებით —
ყოველი დონე იხმარონ ჩენქეთის
კრიზისის გადასაწყვეტად — გამოვი-
და ორგანიზაცია სსლიაქური კონფე-
რენციის გენერალური მდივანი ჰამიდ
აღდამიძი. მის მიერ საუდის არაბე-
თის ქალაქ ჯადაში გაგრძელებულ
განცხადებაში ნათქვამია, რომ მიიღო
მსოფლიოს მუსლიმანები დიდი შეშ-
ფითებით ადგენებენ თივალს ჩენქეთის
მოვლენების განვითარებას. მანვე მო-
წოდებთ მიმართა გოთნის, რომ ამ
უკანასკნელმა გამოიყენოს თავისი გა-
ვლენა პრობლემის გადასაწყვეტად.

25 ებრელი ემბერანკო, რომელ-
მაც გამოქვეყნდა ათიან ჩენქეთის
ტერიტორიიდან, სპეციალური გოთნის
ნაფრინდენ ისრაელში. სამმა ჩენქნმა
დედაქალაქი გოთნის ჯერ კიდევ 11
დეკემბრის დარკვა, როცა რუსეთის
ჯარები შევიდნენ ჩენქეთის ტერიტო-
რიაზე.

ბოლო ორი თვის განმავლობაში
22 ემბერანკო დატოვა ჩენქეთის
რესპუბლიკა. სხვა 27 ლტოლვილი კი
გაიხიზნა ჩრდილოეთ კავკასიის რეგი-
ონში, ნაფრინკო და ელიან ისრაელში
გამგზავრებას.

1994 წლის განმავლობაში 78 000
ემბერანკო ჩივდა ისრაელის ტერი-
ტორიაზე. მათ შორის 66 000
ყოველი საბჭოთა კავშირის რესპუ-
ბლიკიდან.

რუსეთის სამხედრო მოსამსახურე-
ების მშობლებმა ორგანიზაციამ რუსე-
თის ფედერაციის პრესიდენტს მიმარ-
თა მოწოდებით, რომ შეასრუოს სამ-
ხედრო მოქმედებები ჩენქეთში.

„გოთნის იარაღის ძალით დაკა-
ვება გამარჯვებად არ უნდა აღვიქ-
ვათ. პირიქით, თქვენ გამარჯვებო, თუ
ასობით დედის და მამას შეიძლე-
ს შეუარაღებო“. — აღნიშნულია მი-
მართებაში.

პრესიდენტ ბორის ელცინის გან-
კარგულებით, საქართველო, შეწყვეტს შე-
იარაღებული ძალების მოქმედება ჩენქ-
ეთის ტერიტორიაზე. მოუხდევდა ამ
ბრძანებას, რუსეთის არმიისადმი
კვლავ განაგრძობდა ჩენქეთის პოზი-
ციებზე იერიშის მიტანას.

ელცინმა მოიწვია უსაფრთხოების
საბჭოს წევრები, რომლებთან შეხვე-
დრავ განაცხადა, რომ შესაძლებელია
გახდა კრიზისის დაძლევა; რომ ჩენქ-
ეთის რეგიონი რუსეთის ეროვნული
ნაწილია. ამდენად, რუსეთის შეუძლია,
იყოლის ჯარები ამ ტერიტორიაზე.

მოუხდევდა ელცინის ბრძანებისა,
სიკუცავია ჩენქეთის ტერიტორიაზე
კვლავ უცვლელი რჩება და რუსეთის
ჯარები კვლავ მობოძებული იქნა ათი-
ან. არდუნის მახლობლად, გოთნის
აღმოსავლეთით.

გუშინ ბორის ელცინმა განაცხა-
და, რომ განკარგულება გასცა, რათა
„გამოიყენონ დაბოძება, რამაც შეიძ-
ლებდა გამოიწვიოს გოთნის მშვიდო-
ბიან მოსახლეობაში მსხვერპლი“.

ჩენქეთში შექმნილ სიკუცავიასთან
დაკავშირებით ტელევიზიაში გამოსე-

ლისას რუსეთის ფედერაციის პრესი-
დენტმა თქვა: „პოლიტიკური მოწვე-
რითგისკენ გზა უწინდებურად ხსნი-
ლია“.

ბორის ელცინმა განაცხადა, რომ
ვიცეპრემიერმა ნიკოლაი სმოროვმა,
კონსტრუქციების ფედერალური სამ-
სახურის დირექტორმა სერგეი სრეკა-
შინმა და გენერალმა ანატოლი კვა-
შინმა მიიღეს უფლებამოსილება, მო-
ლაპარაკება აწარმოონ უკანონო შეი-
არაღებული ფორმირებების ლიდერე-
ბთან. მოლაპარაკებებში ასევე მონა-
წილეობას მიიღებენ კომისიები, რომ-
ლებიც ფედერაციის საბჭომ და სახე-
ლმწიფო სათათბირომ გამოიყი. „მო-
ლაპარაკების საგანია ცეცხლის შეწყ-
ვერა და იარაღის ჩაბრუნება“, —
აღნიშნა პრესიდენტმა.

ჩენქეთში მყოფი „რუსეთის ჯარი-
სკაცები და ოფიცრები რუსეთის ერო-
თიანობას იცავენ“. ეს არის აუცილე-
ბელი პირობა რუსეთის სახელმწიფო
არსებობისა. ჩენქეთის რესპუბლიკა
ნაწილია რუსეთის ფედერაციისა, რომ-
ლის მოთიანობაც რუსეთის კონსტი-
ტუციით არის განმტკიცებული“.

განაცხადა გუშინ პრესიდენტმა ბორის
ელცინმა ტელევიზიით გამოსვლისას
ჩენქეთის რესპუბლიკაში შექმნილ სი-
კუცავიასთან დაკავშირებით.

საბრძოლო მოქმედებების რაიონე-
ში გუშინ, გათენებისას, შედარებითი
სიმშვიდე დამყარდა. გოთნის იხე
არ არის ელექტროენერგია, წყალი,
არ არის სატელეფონო კავშირი. ად-
გილობრივი ხელისუფლება ახსრებს
ნგრევის მასშტაბებს.

მოვლენების ასეთ განვითარებას
უკანასკნელმა შეხედვებულ მოლაპარა-
კებებს რუსეთის მხარესთან, რომლი-
სადმი მზადყოფნაც ადგილობრივი ტე-
ლევიზიით თავის გუშინწინდელ გა-
მოსვლაში კვლავ გამოთქვა ჯოხარ
დუდაევი.

გასულ დღე-ღამეში ჩენქეთის რე-
სპუბლიკაში დაიღუპა ორი სამხედრო
მოსამსახურე თავდაცვის სამინისტროს
ნაწილებიდან, შინაგან საქმეთა სამი-
ნისტროს ჯარებში დანაკარგი არ
არის. ამის შესახებ განაცხადა რუსე-
თის მთავრობის პრეს-სამსახურმა.

პრეს-სამსახურის მონაცემებით,
შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და
თავდაცვის სამინისტროს ნაწილების
მიერ გოთნის კვლავ აღუპაა მოქ-
ცეული.

ჩენქეთის რესპუბლიკის გკონომი-
კის აღდგენას დასტიდება ერთ ტრი-
ლიონ მანეთზე მეტი. გუშინ ამის
შესახებ განაცხადა რუსეთის მთავრო-
ბის თავმჯდომარის პირველმა მოად-
გილემ ილევ სოსკოვეცმა. რუსეთის
მთავრობის პირველმა ვიცეპრემიერმა
აღნიშნა, რომ ჩენქეთის ეკონომიკა
ბული დამოუკიდებლობის“ სამწლიან-
ში პერიოდში გამოიწვია რესპუბლიკის
გკონომიკის სრული თიითისილაკია.
„ჯოხარ დუდაევის რეკომნა მოხლოდ
ბანდირური დაჯგუფებების ფორმირე-
ბას შეუწყო ხელი“, — განაცხადა
მან.

კვლავინდებურად შეწყვეტს პრო-
ბლემად რჩება მთავრება ჩენქეთიდან,
განსაკუთრებით კი რუსულენოვანი
მოსახლეობის. ი. სოსკოვეცის თქმით,
დღეისთვის მთავრება რაიონებია ამ
რესპუბლიკიდან 250 ათასი უკოლდე-
ბა.

დახურულ კარს მიღმა გაიმართა
ჩენქეთში მოლაპარაკების პიოტესხ
ორგანიზებაზე შეთავაზურეთა კომი-
სიის პირველი სხდომა. რომელსაც
თავმჯდომარეობდა რუსეთის ფედერა-
ციის ვიცეპრემიერი ნ. ეგროვი. სხდომა
ესრებოდნენ ფედერაციის
საბჭოს მოადგილეები რ. აბდუღაბა-
ძე და ა. დილოვარტევი, ფედერ-
ალური კრების ორივე პალატის
დეპუტატები, რომლებიც სხენებული
კომისიის წევრები არიან.

გამოყვანილია
„ტელეკამპისი“
ინფორმაციი,

რუსეთის ჩაჩნური ლაბირინთი

ჩენქეთში რუსეთის შეეცვანით
პრესიდენტ ბორ ელცინის ადმინი-
სტრაციამ ისეთ ლაბირინთში შეაბი-
ჯა, სადაც შესვლა ადვილია, მაგრამ
გამოსავალი გზის მოძებნა — უაღ-
რესად რთული. ერთი გაჭიანურდა
სამხედრო ოპერაციები ჯოხარ დუ-
დაევის შეიარაღებული ფორმირებე-
ბის წინააღმდეგ, რასაც ზოგიერთი
მიომშილველი ამ უკანასკნელთა სი-
ძლიერითა და კარგი აღჭურვილო-
ბით ხსნის, რუსეთის საინფორმაციო
სამსახურები კი მათი სამხედრო
ნაწილების ნელ წინსვლას ხსნიან
სისხლისღვრის თივიდან აცილების
სურვილით, რადგან გოთნის დი-
რენილია დახლოებით 100 ათასა-
მდე მაცხოვრებელი, რომელთაგან 70
ათასი რუსი ეროვნებისაა. მოუხედა-
ვად ამისა, რუსეთის ავიაციამ 22
დეკემბრის, ღამით, ძლიერად დაბო-
მბა გოთნის ცენტრი და ხანძარი
გაუჩინა ნავთობგადამამუშავებელ
ქარხანას. როგორც ფრანს-პრესის
სააგენტო იუწყებოდა, მსხვერპლი
საქმად იღია. ამასთან ერთად
იტყბინებია, რომ დუდაევის სამ-
ხედრო ფორმირებები სეზაღებიან
მთებში გასამარებლად, ქმნიან ბა-
ზებს; ნაღმავენ მისასვლელ გზებს
და ა.შ. 22 დეკემბრის ჩენქ ხალხს
მიმართა დეკლარაცია ბორის ელ-
ცინმა, რომელმაც განაცხადა, რომ
რუსეთის ჯარების ჩენქეთში შეეცა-

ნის მიზანია შეაჩინო შეიარაღებუ-
ლი ფორმირებების განიარაღება, ჩე-
ნქეთში რუსეთის კონსტიტუციით გა-
რანტირებული მოქალაქეთა უფლე-
ბების აღდგენა, რომ არავინ უშირებს
ჩენქ ხალხს ხელახლა დემოკრაციას,
რომ კონფლიქტის დამთავრების შე-
მდე ყველა ლტოლვილი დაუბრუნ-
დება საცხოვრებელ ადგილებს და
ა.შ.

დღეს რუსეთში, ფაქტობრივად,
ორი ჩენქეთია — ერთი კავკასიაში,
ხოლო მეორე მოსკოვში და ეს
უკანასკნელი, ალბათ, ელცინის ად-
მინისტრაციისთვის უფრო სამშაოა,
ვიდრე ჯოხარ დუდაევის ფორმირე-
ბები. საქმე ისაა, რომ ჩენქეთისადმი
დამოკიდებულების საკითხში რუსე-
თის პოლიტიკური წრეები ორად
გაიყო. პრესიდენტ ბორის ელცინის
ბრძანებას რუსეთის ჯარების ჩენქე-
თში შეეცანის შესახებ მხარი დაუ-
ჭირეს ნაციონალისტურმა ძალებმა,
ფრინოვსკის პარტიამ, ბაბურინის
დაჯგუფებამ და ა.შ. და ეს მამინ,
როდესაც ის დემოკრატიული ძალები,
რომლებიც ადრე მხარს უჭერდ-
ნენ ელცინს, ახლა მკვეთრად გამო-
დდნენ მის წინააღმდეგ. ჩენქეთის
გამო ერთგვარი წინააღმდეგობა გა-
მოიყვანა პრესიდენტსა და რუსეთის
პარლამენტს შორის, რა შეიძლება
არ გავიხსენოთ წარსული და არ
აღვნიშნოთ, რომ რუსეთის პოლიტიკა-
ურ წრეებში სწორედ ამგვარმა
წინააღმდეგობამ წარმოშვა სამი
წლის წინათ „ჩენქეთის რეკლუე-
ცია“, როცა ერთმანეთს დაუპირის-
პირდნენ რუსეთის პოლიტიკური ძა-
ლები და ისინი, ვინც სამჭოთა
კავშირის შენარჩუნებას უჭერდა
მხარს. 1991 წელს ჩენქეთის ოფი-
ციალური ხელმძღვანელობა, რომე-
ლსაც სათავეში ედგა დოკუ ზაგავეი
(პარტიის საოლერო კომიტეტის ყოფი-
ლი მდივანი) მხარს უჭერდა საკე-
შირო ცენტრს იმ დაპირების სანაც-
ვლოდ, რომ მომავალ კავშირში
ჩენქეთს მოეკიდებო რესპუბლიკის
სტატუსის მისცემდნენ. რაც შეეება
ჩენქეთის ეროვნულ ძალებს (რომლებიც
იმ დროისათვის თავი მოიყარა
„ჩრდილოვანი კოორპიკის“ მრავალ-
მა წარმომადგენელმა), ისინი მხარს
უჭერდნენ რუსეთის დემოკრატის
ბორის ელცინის მეთაურობით, რომ-
ელიც მათ იმდენ დამოუკიდებლო-
ბას პპირდებოდა, რამდენსაც ზიდა-
დნენ. განა რუსეთის პარლამენტი
არ იყო, 1991 წლის ივლისში
მისალოცი დგემა რომ გაუგზავნა

ჩენქი ხალხის ეროვნულ კონგრესს,
რომელმაც სუვერენული ჩენქეთის
რესპუბლიკის ნომინალური შექმნა გა-
მოაცხადა? შეიძლება, სხვადასხვაგა-
რად შეეფასათ ჯოხარ დუდაევის
ფიგურა, მაგრამ მის მოსვლას ჩენქ-
ეთის სათავეში სწორედ რუსეთის
ხელმძღვანელობამ შეუწყო ხელი.
თუმცა, იგი შეიძლება არც ყოველი-
ყო, ჩენქეთის მამინდელ ხელმძღვა-
ნელს დოკუ ზაგავეს რომ რაიმე
ავტორიტეტი ჰქონოდა ხალხში. ცო-
დავს ვერ ვიტყვით და რუსეთის
ხელმძღვანელობამ იმთავითვე სცადა
ჩენქეთის მოვლენების კონტროლს
ქვეშ აყვანა და ამ მიზნით გოთნ-
ოში შეიძენდ ჩადიდდნენ გენადი
ბურბულისი, გალინა სტაროვიტო-
ვა, ინფორმაციის მინისტრი მიხეილ
პოლტორანინი, ვიცე-პრესიდენტი
ალექსანდრე რუცკოი და სხვები,
მაგრამ მათი მცდელობა, რომ შეე-
ქმნათ დროებითი უმაღლესი საბჭო,
მარცხით დამთავრდა. 1991 წლის
7-8 ოქტომბრის ჩენქი ხალხის ერო-
ვნული კონგრესის აღმასრულებელმა
კომიტეტმა ჯოხარ დუდაევის მეთა-
ურობით გარკვა რუსეთის მიერ
ნაკურთხი დროებითი უმაღლესი სა-
ბჭო. რატომ იმიტომ, რომ იმ დროს
რუსეთში მეტად გაურკვეველი სი-
ტუაცია არსებობდა, არ იყო მყარი
რუსეთის სახელმწიფოებრიობა და
ჯოხარ დუდაევიც მომენტი შესაფე-
რისადა ჩივდა. მით უმეტეს, რომ
მის ზურგს უკან საქართველოს ექ-
სპრეზიდენტი იდგა „ჩენქეთის რე-
ვოლუციის“ პირველ აქტს თავისებუ-
რი წერტილი დაუსვა პრესიდენტმა
ბორის ელცინმა, როცა ჩენქეთში
საგანგებო წესების შემოღება გამო-
ცხადდა. ამან შექმნა ჩენქეთისათვის
საგარეო საფრთხის პრეცედენტი, რა-
მაც კიდევ უფრო მეტად შეაგვიძირა
ისინი დუდაევის გარშემო — მან
გაითავება მამაკაცთა მობოროტაცია
და „მანავაით“ (საღვთო ომი) სამ-
შობლად დასაცავად. რუსეთი იძუ-
ლებული გახდა, დროებით გადეთქა
ჩენქეთის პრობლემა, თუმცა კი ცვი-
ნომიერ ბლოკადში მოაქცია იგი.
ბლოკირების პირობებში და ჯოხარ
დუდაევის მიერ დამზებული შეცდო-
მების გამო მოკლე ხანში ჩენქეთი
მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდა.
უკვე 1992 წლის ზაფხულში ჟურ-
ნალისტმა მირიამ უსიდიოვამ, რომე-
ლსაც ჯოხარ დუდაევის რუპორს
ქიხდნენ, წერილი მიმართა ჩენქე-
თის ლიდერს, სადაც აფრთხილებდა,
რომ მას გადაუდგენ ჩენქეთში ისე-
თი დიდი ავტორიტეტის მქონე პი-
რები, როგორებიც იყვნენ გენერალი
ა. ასლანაზოვი, ვადემეცისი რ. ზა-
ფევი, იურისტი ვ. იბრაგიმოვი და
მრავალი სხვა. ვახიდოვმა ბრალს
დებდა დუდაეს, რომ მან თანამდე-
ობაზე დასვა სისხლის სამართლის
აღმანაშენი, რომ იგი აწეობდა
ტერორისტულ აქციებს, ეროვდა სა-
ქართველოს. სამხრეთ საქმეებში და
ა.შ. დუდაევის ბრალად ედებოდა
ისიც, რომ მან ჩამოიშორა ჩენქური
დიასპორები თურქეთში, სირიაში და
იორდანიაში, რომლებიც თავდაპირ-
ველად მიუხალწნენ დუდაევის მოყე-
ლას ხელისუფლების სათავეში. ცხო-
ვრების პირობების მკვეთრად გაუ-
რესების გამო, როცა რესპუბლიკაში
წლიობით არ რიგდებოდა ხელისუფ-
ლება, ჩენქეთში თავი ნამოყვეს დუდაევის
მონინალმდეგი ძალებმა, რომლებიც
წმამალა კითხვობდნენ ხალხში,
თუ რისგან გაათავისუფლა ისინი
გენერალმა დუდაევმა — ხელუასი-
საგან? სამუშაოსაგან? საკუებისაგან?
ამასთან ერთად, ჩენქეთის საზოგა-
დებრიობის ერთი ნაწილი გრძო-
ბდა, რომ რუსეთი არ ნაწილდა
ჩენქეთიდან და მოითხოვდა მასთან
ურთიერთობის მოგვარებას. დუდაე-
ვის წინააღმდეგ ჩამოყალიბდა ოპო-
ზიცია, რომლის გამოყენება სცადა
ჩენქეთის მამამ რიცა აშკარა გა-
ხდა, რომ მოშოვიდა სუსტია, დაქ-
საესული და ვერაფერს გახდებოდა
დუდაევის რეჟიმის წინააღმდეგ, მო-
სკვდა 11 დეკემბრის ჩენქეთში ჯა-
რების შეეცანა დაიწყო.

რუსეთისათვის ჩენქეთიდან ნას-
ვლა, ფაქტობრივად, ნიშნავდა ჩრდი-
ლოეთ კავკასიის დაკარგვას, რასაც
რუსეთი არასოდეს დაუშვებს, თუ
თვით რუსეთი არ დაიშალა. რუსე-
თისათვის ჩრდილოეთ კავკასია არის
გასასვლელი სამ ზღვაზე, მთავარი
სატრანსპორტო სისტემა და მეზო-
ლობა შუა აზიასთან, ამიერკავკასი-
ასთან, ირანთან და თურქეთთან.
ჩრდილოეთ კავკასიას უკავია რუსე-
თის ფედერაციის 3%, რომელზედაც
ცხოვრობს ამ ქვეყნის მოსახლეობის
11%. ამასთან, ამ რეგიონში ბოლო
წლებში მოსახლეობის მატება შეად-
გენს 39%-ს. აქაა რუსეთის 40
უდიდესი ქალაქი, ბუნებრივი რესუ-
რსების უნიკალური შოტენცილი,
განვითარებული მრეწველობა და
სოფლის მეურნეობა და ბოლოს
გოთნის ნავთობის საბადოები, რომ-

მელთა დაკარგვასაც, აზერბაიჯანის
ნავთობის დაკარგვის შემდეგ (თუმცა
მას ხელშეკრულებით ეკუთვნის აზე-
რბაიჯანული ნავთობის 10%), რუსე-
თი არავითარ შემთხვევაში არ დაუ-
შვებს. ამასთან ერთად, რუსეთის
ნასვლა ჩენქეთიდან ნიშნავს ამ რე-
გიონში ირანის ან თურქეთის ინტე-
რესების გაძლიერებას, რაც ასევე
მოუღებელია რუსეთისათვის.

სპეციალისტებმა დიდი ხანია შე-
ამჩნიეს, რომ თუ კონფლიქტში მო-
ნაწილე მხარეებმა არ მიიღეს სრუ-
ლი კმაყოფილება პრობლემების რე-
გულირებისა, წინააღმდეგობა ხე-
ლახალი ძალით იქნეს თავს. პოლი-
ტიკოსების ხელოვნებაა მიღება ისე-
თი გადაწყვეტილებისა, რომელიც
კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს
ცალ-ცალკე აფიქრებინებს, რომ სწო-
რედ მან მოიპოვა გამარჯვება. სად-
ღეისოდ რუსეთისა და ჩენქეთის
მხარეებმა იმდენი საღანდავი რამ
ავადრეს ერთმანეთს, რომ, ფაქტობ-
რივად, შეუძლებელია მათი მორიგე-
ბა. გარდა ამისა, თუ რუსეთი არ
დაიცავს თავის ტერიტორიულ
მოთიანობას, ამან შეიძლება სავა-
ლოლო შედეგები მოუტანოს რო-
გორც საკუთრივ რუსეთის, ისე ევრო-
პასა და მთელს მსოფლიოს. როგორც
კი რუსეთი წავა დამოძიებზე ჩენქე-
თის წინაშე, მაშინვე თავს ნამოყე-
ვენ რუსეთის ფედერაციის სხვა
შემაღებელი ნაწილები. ამის პრე-
ცედენტი ბუარიაჩის საბით უკვე
არის. თუ რუსეთმა შეძლო ჩენქეთში
აგრესიული სმარატიზმის მოთოკვა,
ამან შეიძლება სასიკეთო გავლენა
მოახდინოს საქართველოში მიმდინა-
რ მოვლენებზე.

დასავლეთის ქვეყნები მკვეთ-
რად არ რეაგირებენ ჩენქეთის მო-
ვლენებზე, თვლიან რა მას რუსე-
თის საშიშრო საქმედ. მხოლოდ
ესტონეთისა და ლატვიის პარლამე-
ნებმა უნიდეს რუსეთის თავის
განცხადებებში აგრესიო. რაც შე-
ეება თურქეთს — იგი ორმაგ
ცეცხლშია ჩაგარდნილი, ოფიცია-
ლური თურქეთის საკუთარი, ქუთო-
ბის პრობლემის არსებობის გამო,
არ შეუძლია მკვეთრად გამოვიდეს
და დამოს რუსეთის მიერ ჯარების
შეეცანა ჩენქეთში. არადა, მან ან-
გარიში უნდა გაუწიოს ჩრდილოე-
თკავკასიურ დიასპორას საკუთრივ
თურქეთში, რომელიც აქ სამაოდ
მრავალრიცხოვანია და თანაუგრძე-
ნობს ჩენქნის.

რაც უფრო გაჭიანურდება დაპი-
რისპირება ჩენქეთში, მით უფრო
ნამგებანი იქნება იგი რუსეთისათ-
ვის, ამიტომაც დუდაევი ყოველმხრივ
შეეცდება ამის გაკეთებას — პარტი-
ნაწილი ბრძოლის ტაქტიკას დაი-
დგება როგორც ქალაქებში, ისე მთიან
რაიონებში. დ

